

บทที่ ๓

ลักษณะทั่วไปของการบังคับคดีล้มละลายและกรณีศาลสั่งตั้งผู้ชำระบัญชี

บรรดาความคิดที่ขึ้นสู่ศาลนั้นนอกจากคดีที่เกี่ยวกับกฎหมายอาญา ซึ่งเรียกว่าคดีอาญา และคดีที่เกี่ยวกับกฎหมายแพ่งซึ่งเรียกว่า คดีแพ่ง แล้วยังมีคดีที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากคดีแพ่งลามิณทั่วไปอีกอย่างหนึ่งเรียกว่า "คดีล้มละลาย" ซึ่งต้องใช้กฎหมายลักษณะพิเศษ คือ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบังคับจำเลย หรือลูกหนี้ซึ่งไม่มีทางใช้หนี้ได้แล้วไม่ให้ไปก่อหนี้ขึ้นอีกอันจะทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ขณะเดียวกันก็เพื่อให้เจ้าหนี้ทั้งหลายของลูกหนี้ได้รับความเสมอภาคในการได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้และเสียค่าใช้จ่ายน้อยกับให้ลูกหนี้ที่สุจริตมีโอกาสตั้งตัวใหม่โดยรวดเร็ว นอกจากนั้นยังมีบทลงโทษเจ้าหนี้และลูกหนี้ที่ไม่สุจริตเพื่ออำนวยการประโยชน์แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายด้วย คดีล้มละลายเริ่มด้วยโจทก์ฟ้องศาลขอให้จำเลยเป็นบุคคลล้มละลาย ทั้งนี้โจทก์ต้องนำสืบให้ได้ความว่าจำเลยมีหนี้สินล้นพ้นตัว กล่าวคือ มีหนี้สินเป็นจำนวนมาก แต่มีทรัพย์สินไม่เพียงพอในการชำระหนี้ ถ้าจำเลยเป็นบุคคลธรรมดา หนี้ของโจทก์ที่จะนำมาฟ้องได้จะต้องไม่น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท. หากจำเลยเป็นนิติบุคคลหนี้ของโจทก์จะต้องไม่น้อยกว่า ๕๐๐,๐๐๐ บาท. เมื่อโจทก์ฟ้องจำเลยแล้ว จำเลยจะให้การหรือไม่ก็ได้ ศาลจะพิจารณาโดยรวดเร็วต่างจากคดีแพ่งธรรมดา ซึ่งต้องรอจำเลยให้การก่อน ทั้งนี้เพราะกฎหมายล้มละลายต้องการคุ้มครองประโยชน์ของสาธารณะชน การดำเนินการต่าง ๆ จึงต้องกระทำอย่างรวดเร็ว

การบังคับคดีล้มละลาย

ตามพระราชบัญญัติล้มละลายแบ่งเจ้าหนี้ออกเป็น ๒ ประเภทคือ เจ้าหนี้มีประกันและเจ้าหนี้ธรรมดา เจ้าหนี้มีประกันคือ เจ้าหนี้จำนอง เจ้าหนี้จำนำ เป็นต้น ส่วนเจ้าหนี้ธรรมดาเป็นเจ้าหนี้ในความหมายทั่วไปของกฎหมาย กระบวนการของคดีล้มละลายมีดังต่อไปนี้

๑. การเริ่มคดีล้มละลายเจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ของตนให้ล้มละลายได้ เมื่อลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวโดยยื่นฟ้องต่อศาลแพ่ง และศาลแพ่งธนบุรี สำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนในต่างจังหวัดยื่นฟ้องต่อศาลจังหวัด การฟ้องคดีล้มละลายนั้น เป็นการฟ้องเพื่อประโยชน์ของ

เจ้าหนี้ทั้งหลายของลูกหนี้ ซึ่งผิดกับการฟ้องลูกหนี้ในคดีแห่งตามปกติซึ่งเป็นการฟ้องเพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้ผู้นั้นเท่านั้น

ขณะที่เจ้าหนี้ยื่นฟ้องคดีล้มละลายต่อศาล เจ้าหนี้จะต้องวางเงินประกันค่าใช้จ่ายต่อศาลจำนวน ๑,๐๐๐ บาท การพิจารณาของศาลในคดีล้มละลายนั้นศาลจะถือหลักเกณฑ์ดังนี้ คือ ประการแรก จะต้องได้ความจริงว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว หนี้สินกำหนดได้แน่นอนไม่ว่าจะถึงกำหนดชำระแล้วหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อป้องกันความเสียหายจากการก่อหนี้ของลูกหนี้ต่อไปนั่นเอง นอกจากนี้แล้วยังมีหลักเกณฑ์อื่น ๆ อีกในเรื่องจำนวนหนี้ที่ฟ้อง และหลักเกณฑ์พิเศษสำหรับเจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา ๔ และมาตรา ๑๐*

๒. เมื่อศาลพิจารณาความจริงได้ตามที่เจ้าหนี้ได้ฟ้องลูกหนี้แล้วจะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้โดยเด็ดขาด ซึ่งเป็นผลให้อำนาจในการจัดการทรัพย์สินและนิติกรรมต่าง ๆ ของลูกหนี้หยุดลง เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการจัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้หรือกระทำการที่จำเป็น เพื่อให้กิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไปเพื่อรวบรวมและรับเงินหรือทรัพย์สินของลูกหนี้หรือทรัพย์สินที่ลูกหนี้มีสิทธิจะได้รับจากผู้อื่น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะรวบรวมทรัพย์สินต่าง ๆ ของลูกหนี้เข้ามารวมไว้เป็นกองทรัพย์สิน เพื่อแบ่งให้เจ้าหนี้ทั้งหลายไม่เฉพาะแต่ที่เป็นโจทก์ฟ้องเท่านั้น นอกจากนี้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังสามารถเข้าเป็นทนายความให้ลูกหนี้ในคดีที่ลูกหนี้เป็นโจทก์ฟ้องหรือเป็นจำเลยก็ได้ การรวบรวมทรัพย์สินมีลักษณะของการบังคับคดี เช่นเดียวกับการบังคับคดีแห่งรวมอยู่ด้วย เช่น การยึดทรัพย์สิน การอายัดทรัพย์สินและการขายทอดตลาดทรัพย์ เป็นต้น

ก่อนศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด อาจเป็นไปได้ว่าจะเกิดความเสียหายแก่เจ้าหนี้เสียก่อน เช่น ลูกหนี้อาจยกย้าย ถ่ายเททรัพย์สินหรือก่อหนี้เพิ่ม โจทก์ซึ่งฟ้องคดีล้มละลายจึงอาจขอให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษาล้มละลาย โดยในคดีล้มละลายเพียงแต่ศาลเห็นว่าคดีมีมูลก็สามารถออกคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวได้ ผลของคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวดังกล่าวคล้ายกับคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดในเรื่อง อำนาจการจัดการทรัพย์สินต่าง ๆ ของลูกหนี้ซึ่งจะต้องหยุดลง และมีเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้าไปทำการแทน แต่ยังไม่มีการขายหรือแบ่งทรัพย์สินที่รวบรวมได้ให้แก่เจ้าหนี้ในคดีและเจ้าหนี้อื่น ๆ ก็ยังไม่สามารถเข้ามาขอรับชำระหนี้ได้ คำว่าพิทักษ์ทรัพย์ในกฎหมายล้มละลายให้หมายถึงการพิทักษ์ทรัพย์ทั้งชั่วคราวและเด็ดขาด

ความแตกต่างระหว่างการพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวและการพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด

๒.๑ เมื่อมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ในคดีแพ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือฟ้องคดีล้มละลายไม่ได้ จะต้องยื่นขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เท่านั้น แต่ถ้าเป็นการพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ในคดีแพ่งหรือคดีล้มละลายได้อีก

๒.๒ การโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องแจ้งกำหนดเวลาให้เจ้าหนี้ทั้งหลายเสนอคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ด้วย แต่สำหรับการพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวเพียงแต่โฆษณาคำสั่งเท่านั้น

๒.๓ เมื่อมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องนัดประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรกโดยเร็วที่สุด เพื่อปรึกษาว่าควรยอมรับคำประนอมหนี้หรือไม่ ในกรณีที่ลูกหนี้ยื่นคำขอไว้ หรือจะขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย แต่การพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวไม่ต้องดำเนินการดังกล่าว

๒.๔ การพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดลูกหนี้จะต้องนำคำชี้แจงเรื่องหุ้นส่วน กิจกรรมทรัพย์สินพร้อมทั้งยื่นบัญชี แต่การพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวไม่มีข้อกำหนดดังกล่าว

๒.๕ คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว ศาลอาจสั่งถอนได้ตามมาตรา ๑๔* ของพระราชบัญญัติกฎหมายล้มละลาย แต่คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดไม่มีบทบัญญัติให้ถอนได้ แต่ถ้ามีการประนอมหนี้ซึ่งศาลพิจารณาแล้ว เห็นควรให้ลูกหนี้ประนอมหนี้ได้ก็เป็นผลให้ลูกหนี้ไม่ต้องล้มละลาย หากการประนอมหนี้ไม่เป็นผลศาลก็จะพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายต่อไป

๓. เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์แล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะประกาศโฆษณาในราชกิจจานุเบกษา ในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อย ๑ ฉบับ ปิดไว้ที่สำนักงาน ๑ ฉบับ และส่งไปโฆษณาทางวิทยุกระจายเสียงเมื่อเห็นสมควร เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แจ้งคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดให้สำนักงานวางทรัพย์สินกลางทราบ ถ้าเป็นคดีของศาลแห่งให้แจ้งสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง และกรมตุลาการด้วย ถ้าเป็นหุ้นส่วนนิติบุคคล บริษัทจำกัด และนิติบุคคลอื่น เช่น สมาคมต่าง ๆ ที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ไม่ว่าจะอยู่ในกรุงเทพมหานครหรือต่างจังหวัด จะต้องแจ้งแก่นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครและถ้าจำเป็นไม่ทราบคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดก็ต้องแจ้งให้ทราบด้วย

* ฎีกาแผนก หน้า ๗๔

๔. เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ประกาศโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์แล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะมีหมายเรียกลูกหนี้ (จำเลย) มาสอบสวนและให้ลูกหนี้ (จำเลย) ยืนยันคำชี้แจงเกี่ยวกับกิจการ ทำบัญชีแสดงการรับจ่ายเงิน บัญชีทรัพย์สิน และบัญชีหนี้สินแล้วส่งมอบทรัพย์สิน บัญชีดวงตรา และเอกสารต่าง ๆ ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และลูกหนี้จะออกนอกราชอาณาจักรไม่ได้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แล้ว หากลูกหนี้จะย้ายที่อยู่จะต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบทุกครั้ง

๕. เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว เจ้าหนี้อื่น ๆ ที่ไม่ได้ฟ้องคดีสามารถยื่นคำขอรับชำระหนี้ของตนจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ภายใน ๒ เดือนนับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ถ้าเจ้าหนี้อยู่นอกราชอาณาจักรเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะขยายเวลายื่นคำขอรับชำระหนี้ให้อีก ๒ เดือน หากเจ้าหนี้ไม่มายื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว เจ้าหนี้นั้นจะหมดสิทธิในหนี้ที่ค้างชำระ เมื่อเจ้าหนี้อื่นยื่นคำขอรับชำระหนี้แล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะนัดเจ้าหนี้มาตรวจคำขอรับชำระหนี้ที่บรรดาเจ้าหนี้ได้ยื่นไว้เพื่อจะได้ทราบว่ามีการคัดค้านคำขอรับชำระหนี้รายใดหรือไม่ การคัดค้านเกิดขึ้นเนื่องจากบรรดาเจ้าหนี้อาจจะทราบว่าหนี้ของเจ้าหนี้บางราย เป็นหนี้ที่ขอรับชำระหนี้ไม่ได้ เช่น มีการสมยอมกับลูกหนี้แจ้งขอรับชำระหนี้โดยที่ไม่ได้เป็นหนี้กันจริง เป็นต้น เจ้าหนี้ที่จะยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้นั้นต้องเป็นหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ (พิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด หรือพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว) เท่านั้นไม่ว่าจะถึงกำหนดชำระแล้วหรือไม่ก็ตาม การยื่นคำขอรับชำระหนี้จะต้องยื่นทั้งเจ้าหนี้ซึ่งเป็นโจทก์ฟ้องคดีนั้นและเจ้าหนี้อื่น ๆ ยกเว้นเจ้าหนี้ที่มีประกันจะยื่นหรือไม่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ก็ได้ เนื่องจากเจ้าหนี้ที่มีประกันมีสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้อื่น ๆ ตามกฎหมายล้มละลาย แต่เจ้าหนี้อื่น ๆ ถ้าไม่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว นอกจากจะไม่ได้รับชำระหนี้ในคดีล้มละลายนั้นแล้วยังอาจเสียสิทธิในการที่จะฟ้องร้องบังคับเอาทรัพย์สินจากลูกหนี้รายนั้นอีกต่อไปภายหลังที่คดีล้มละลายได้เสร็จสิ้นไปแล้ว

๖. เมื่อพ้นระยะเวลายื่นคำขอรับชำระหนี้แล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะนัดประชุมเจ้าหนี้ซึ่งยื่นคำขอรับชำระหนี้ทั้งหลาย เพื่อพิจารณาว่าจะดำเนินการอย่างไรกับลูกหนี้ เพราะระยะนี้กฎหมายเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ประนอมหนี้กับเจ้าหนี้ทั้งหลายได้โดยต้องทำเป็นคำขอประนอมหนี้ยื่นต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ การประนอมหนี้หมายถึง การที่ลูกหนี้ยื่นข้อเสนอต่อเจ้าหนี้ทั้งหลายว่าตนจะชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ได้ทั้งหมดหรือจะชำระหนี้เฉพาะบางส่วน โดยคิดเป็นร้อยละของหนี้ทั้งหมด

พร้อมทั้งระบุเงื่อนไขในการชำระหนี้ส่วนที่เหลือ ทั้งนี้แล้วแต่ข้อเสนอของลูกหนี้ซึ่งต้อง เป็นข้อเสนอที่ชัดเจน เพื่อให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นำเสนอต่อที่ประชุม ถ้าเจ้าหนี้ยอมรับข้อเสนอของลูกหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะเสนอรายงานการประชุมให้ศาลพิจารณา เมื่อศาลพิจารณาแล้ว อาจจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับคำขอประนอมหนี้ก็ได้

ถ้าศาลเห็นด้วยและมีคำสั่งให้ประนอมหนี้ได้การล้มละลายก็ยกเลิก ลูกหนี้กลับมามีอำนาจจัดการทรัพย์สินของตนได้ดังเดิม แต่ลูกหนี้ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้ระบุเอาไว้ในคำขอประนอมหนี้ มิฉะนั้นศาลอาจจะพิพากษาให้ล้มละลายอีก ถ้าศาลพิจารณาแล้วไม่เห็นด้วยกับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ศาลจะพิพากษาให้ล้มละลาย

ในกรณีที่เจ้าหนี้ไม่ตกลงกับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้หรือลูกหนี้ไม่ยื่นคำขอประนอมหนี้ ศาลจะพิพากษาให้ลูกหนี้นั้นล้มละลาย ซึ่งจะ เป็นเหตุให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้าจัดการกับทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อแบ่งชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ต่อไป เช่น แบ่งเงินที่รวบรวมได้ แบ่งเงินที่ได้จากการขายทอดตลาด เป็นต้น

การประชุมเจ้าหนี้ที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะเรียกประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรกโดยเร็วที่สุดเมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะออกประกาศส่งไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวันไม่น้อยกว่า ๑ ฉบับล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๗ วัน ปิดไว้ที่สำนักงาน ๑ ฉบับ และส่งไปยังเจ้าหนี้ทุกคนที่มีชื่อในบัญชีเจ้าหนี้หรือหลักฐานอื่นของลูกหนี้ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๗ วันรวมทั้งส่งให้เจ้าหนี้อื่น ๆ ที่มายื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาด้วย ถ้าเป็นการประชุมเจ้าหนี้ครั้งอื่น ๆ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะทำประกาศแจ้งหัวข้อการประชุมเหมือนกับการประชุมครั้งแรกเพียงแต่ไม่ลงประกาศในหนังสือพิมพ์เท่านั้น

๗. เมื่อลูกหนี้ถูกพิพากษาให้ล้มละลายแล้ว ลูกหนี้ผู้ล้มละลายอาจหลุดพ้นจากการล้มละลายโดยปลดจากล้มละลายคือ เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้แบ่งทรัพย์สินให้เจ้าหนี้ได้รับชำระไปแล้ว เป็นจำนวนเท่าใดก็ตามกฎหมายล้มละลายได้ให้โอกาสลูกหนี้(จำเลย) ที่สุจริตหลุดพ้นจากการล้มละลายโดยลูกหนี้(จำเลย) ร้องขอต่อศาลเพื่อให้พิจารณามีคำสั่งปลดจากล้มละลาย ศาลจะพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดว่าสมควรให้ปลดหรือไม่ เช่นต้องชำระหนี้แล้วไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบ หรือไม่เป็นบุคคลล้มละลายทุจริตคือ มีพฤติการณ์ในการโกงเจ้าหนี้ เป็นต้น ศาลจะมีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งคือ ให้ลูกหนี้ปลดจากล้มละลายหรือไม่ยอมให้ลูกหนี้ปลดจากล้มละลายหรือกำหนดเงื่อนไขในการปลดจากล้มละลาย ถ้าศาลพิจารณาแล้วสมควรให้ลูกหนี้ปลดจากล้มละลาย

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะประกาศคำสั่งปลดล้มละลายของลูกหนี้ไปตามสถานที่ที่เคยประกาศคำสั่งล้มละลายไว้ เมื่อศาลได้พิจารณาปลดลูกหนี้จากการล้มละลายแล้วลูกหนี้ยังต้องมีหน้าที่ช่วยจำหน่ายและแบ่งทรัพย์สินของตนซึ่งอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ตามที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องการ เนื่องจากลูกหนี้ที่ถูกปลดจากการล้มละลายนั้นภาระหนี้สินของลูกหนี้ยังคงมีอยู่ ซึ่งลูกหนี้จะต้องทำการชำระหนี้ให้เสร็จสิ้นไปตามเงื่อนไข แต่ถ้าลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตาม เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะทำรายงานความประพฤติของลูกหนี้ต่อศาลขอให้เพิกถอนคำสั่งปลดจากล้มละลายของลูกหนี้ได้ เมื่อศาลพิจารณาจากรายงานความประพฤติของลูกหนี้ที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เสนอต่อศาลแล้วว่ามีเหตุผลสมควรศาลจะมีคำสั่งเพิกถอนการปลดจากล้มละลายของลูกหนี้ หลังจากนั้นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะโฆษณาคำสั่งไปตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น เกี่ยวกับเมื่อมีคำสั่งให้ล้มละลาย

นอกจากนี้ลูกหนี้(จำเลย) มีโอกาสหลุดพ้นจากการล้มละลายโดยการร้องขอต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งยกเลิกล้มละลายได้ในกรณีดังต่อไปนี้

๗.๑ เมื่อเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ไม่ช่วยเหลือหรือยินยอมเสียค่าธรรมเนียม หรือค่าใช้จ่ายหรือวางเงินประกันค่าใช้จ่ายตามที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เรียกร้องและไม่มีเจ้าหนี้อื่นสามารถและเต็มใจช่วยเหลือหรือเสียค่าธรรมเนียมค่าใช้จ่ายดังกล่าว ภายในกำหนด ๑ เดือนนับแต่วันที่เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ไม่ปฏิบัติ

๗.๒ ลูกหนี้(จำเลย) ไม่ควรถูกพิพากษาให้ล้มละลายซึ่งข้อนี้ผู้ที่การวินิจฉัยของศาล

๗.๓ หนี้สินของลูกหนี้(จำเลย) ผู้ล้มละลายได้ชำระเต็มจำนวนแล้ว

๗.๔ หลังจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แบ่งทรัพย์สินครั้งสุดท้าย หรือไม่มีทรัพย์สินที่จะแบ่งให้เจ้าหนี้แล้วเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่อาจรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้(จำเลย) ได้อีกกับไม่มีเจ้าหนี้อาจอ้างให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จัดการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้(จำเลย) ต่อไป

กระบวนการของคดีล้มละลายจะดำเนินตามลำดับที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และถ้ากรณีนี้ลูกหนี้ตายไปก่อนถูกฟ้องล้มละลาย แต่เจ้าหนี้เห็นว่าถ้าลูกหนี้ยังคงมีชีวิตอยู่ เจ้าหนี้อาจฟ้องให้ล้มละลายได้ ดังนั้นเจ้าหนี้อาจฟ้องบังคับคดีจากกองมรดกของผู้ตาย แต่เจ้าหนี้ต้องฟ้องภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ลูกหนี้ตายโดยขอให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดก หรือผู้ปกครองทรัพย์สินมรดกเข้าแทน

ที่ผู้ตาย (เหมือนกับเป็นตัวลูกหนี้เอง) ถ้าบุคคลทั้ง ๓ ห้างกล่าวไม่มีต้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดกแทนตัวลูกหนี้ (จำเลย) ที่ตาย แล้วดำเนินการจัดการทรัพย์สินหรือมรดกตามวิธีการในกฎหมายล้มละลายต่อไป

การดำเนินการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ตามกระบวนการของคดีล้มละลายที่ได้กล่าวข้างต้น มีวิธีการดังนี้

การไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผย

เมื่อได้มีการประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรกเสร็จแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะรายงานผลการประชุมเจ้าหนี้ต่อศาล เพื่อให้ศาลนัดไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผย การไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยนี้ไต่สวนเพื่อให้ทราบถึงทรัพย์สิน ลูกหนี้ เจ้าหนี้ของลูกหนี้ (จำเลย) เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องไปช่วยศาลซักถามลูกหนี้ที่ศาล เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้รับกำหนดวันนัดไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยแล้วจะต้องทำประกาศโดยส่งไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวันไม่น้อยกว่า ๑ ฉบับล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๗ วัน ปิดไว้ ณ สำนักงาน ๑ ฉบับ และส่งไปยังลูกหนี้และเจ้าหนี้ทุกคนล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๗ วัน

การประนอมหนี้ แยกได้เป็น ๒ กรณีดังนี้

๑. การประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย ลูกหนี้ (จำเลย) มีสิทธิยื่นคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย ซึ่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะนัดประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรกเพื่อให้เจ้าหนี้พิจารณาอนุมัติ จะยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้หรือไม่แล้ว รายงานผลการประชุมเจ้าหนี้ให้ศาลพิจารณา เมื่อศาลพิจารณาแล้วอาจสั่งให้ลูกหนี้ประนอมหนี้ได้หรือ อาจตีพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายก็ได้

๒. การประนอมหนี้หลังล้มละลาย แม้ศาลได้ตีพากษาให้ลูกหนี้ (จำเลย) ล้มละลายแล้วก็ตาม ลูกหนี้ผู้ล้มละลายก็ยังมีสิทธิยื่นคำขอประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายในเวลาใดก็ได้ เว้นแต่ถ้าได้ยื่นประนอมหนี้ครั้งก่อนไว้ไม่เป็นผล ถ้าลูกหนี้จะยื่นประนอมหนี้ใหม่ต้องให้พ้นระยะเวลา ๓ เดือนไปแล้ว การยื่นขอประนอมหนี้หลังล้มละลาย และการพิจารณาของศาลก็เป็นทำนองเดียวกันกับการประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย

การรวบรวมและจำหน่ายทรัพย์สิน

การรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ผู้ล้มละลายเพื่อนำมาแบ่งให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายนั้นจะ

ดำเนินการหลังจากศาลมีคำสั่งพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายและทำการรวบรวม โดยการยึดทรัพย์สิน หรืออายัดทรัพย์สินแล้วนำมาขายทอดตลาด ซึ่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะดำเนินการเอง หรือมอบหมายให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทำหน้าที่ได้ การรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ก่อนจะทำการขายทอดตลาดนั้น บางครั้งลูกหนี้ผู้ล้มละลายอาจมีฐานะเป็นเจ้าหนี้บุคคลอื่นอยู่ ในกรณีเช่นนี้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะเข้าดำเนินการติดตามทวงหนี้บุคคลเหล่านั้นแทนลูกหนี้ผู้ล้มละลาย ถ้าบุคคลเหล่านั้นเป็นหนี้จริงต้องชำระหนี้ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ถ้าไม่ได้เป็นหนี้จริงให้ปฏิเสธเป็นหนังสือภายใน ๑๔ วันนับแต่วันรับหนังสือทวงหนี้ ถ้าไม่ปฏิเสธภายในเวลาดังกล่าวจะถือว่าเป็นหนี้จริงต้องชำระหนี้ตามนั้น ถ้าผู้ถูกทวงหนี้ปฏิเสธ แต่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์พิสูจน์ได้ว่าเป็นจริง ก็ต้องชำระหนี้ตามที่ถูกทวงหนี้เช่นกัน ถ้าผู้ถูกทวงหนี้ไม่ชำระ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะไปทำการยึดทรัพย์สิน เช่นเดียวกับการบังคับคดีแพ่ง

ในกรณีที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะใช้สิทธิรับเงินเดือน บำนาญ บำเหน็จ เบี้ยหวัด ของลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการต้องแจ้งให้ปลัดกระทรวงหรือผู้บังคับบัญชาชั้นสูงสุดที่ลูกหนี้สังกัดอยู่ ขอให้ส่งเงินดังกล่าวให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ถ้าเป็นองค์กรอื่น ๆ ต้องแจ้งให้ผู้มีอำนาจจ่ายเงินส่งเงินมาให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ แล้วนำเงินรวบรวมไว้ในกองทรัพย์สินของลูกหนี้ผู้ล้มละลาย

ในบางกรณีเจ้าหนี้ที่มีสิทธิขอรับชำระหนี้ อาจจะเป็นลูกหนี้ของลูกหนี้ผู้ล้มละลายด้วย เจ้าหนี้ลักษณะนี้สามารถขอหักกลบลบหนี้ โดยทำหนังสือถึงเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ พร้อมทั้งแสดงหลักฐานการเป็นเจ้าหนี้และลูกหนี้ด้วย

ในการรวบรวมทรัพย์สินนั้น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องสอบสวนเกี่ยวกับคำขอรับชำระหนี้แล้ว เสนอความเห็นต่อศาลว่าจะให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้หรือไม่เป็นจำนวนเท่าใด เพราะในการยื่นคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ทั้งหลายนั้น บางครั้งลูกหนี้ผู้ล้มละลายสมยอมกับเจ้าหนี้ซึ่งทำให้เจ้าหนี้ที่แท้จริงเสียหาย เจ้าหนี้บางรายเป็นเจ้าหนี้ที่มีประกัน เช่น ผู้รับจ้างนอกรับจ้าง เป็นต้น ดังนั้นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของลูกหนี้ผู้ล้มละลาย และเจ้าหนี้ทั้งหลาย

ในบางกรณีเมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินหรืออายัดทรัพย์สินแล้ว ปรากฏว่ามีบุคคลภายนอกยื่นคำร้องแจ้งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบว่าทรัพย์สินนั้น เป็นของบุคคลภายนอกไม่ใช่ของลูกหนี้ผู้ล้มละลาย ลักษณะเช่นนี้เรียกว่าการร้องขอคืนทรัพย์สิน เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะทำการสอบสวนเพื่อพิจารณาและมีคำสั่งให้คืนทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัด นอกจากนี้เพื่อประโยชน์ในการรวบรวม

ทรัพย์สินของลูกหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังมีอำนาจในการสอบสวนลูกหนี้ว่าได้กระทำอย่างไร โดยอย่างหนึ่งอันทำให้เจ้าหนี้เสียเปรียบหรือไม่ หรือมีการโอนทรัพย์สินหรือได้กระทำการใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ให้กับบุคคลภายนอก โดยไม่เสียค่าตอบแทน หรือโดยไม่สุจริตในระหว่าง ๓ ปี ก่อนและหลังถูกพิพากษาให้ล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สามารถร้องขอต่อศาลให้ถอนการโอนนั้น เว้นแต่ผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์นำหลักฐานมาแสดงว่า เป็นการกระทำที่สุจริตและมีค่าตอบแทน นอกจากนั้นการโอนทรัพย์สิน หรือการกระทำใด ๆ ซึ่งลูกหนี้ยินยอมให้กระทำในระหว่างระยะเวลา ๓ เดือนก่อนและหลังคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย โดยมีจุดประสงค์ให้คนใดคนหนึ่งได้เปรียบเจ้าหนี้อื่น แม้ว่าเสียค่าตอบแทนก็ตามอาจถูกศาลสั่งถอนการโอนได้ในทำนองเดียวกัน

การแบ่งทรัพย์สิน

บรรดาทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รวบรวมได้จะถูกขายทอดตลาดโดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หรือเจ้าพนักงานบังคับคดีที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แล้วจัดการแบ่งให้แก่เจ้าหนี้ที่ทั้งหลายตามส่วนที่ควรจะได้ ซึ่งการแบ่งทรัพย์สินนี้จะต้องหักค่าธรรมเนียมการบังคับคดีและค่าใช้จ่ายไว้ก่อน การแบ่งทรัพย์สินไม่จำเป็นต้องแบ่งคราวเดียวเสร็จ เพราะถ้าในกรณีการประนอมหนี้แล้วลูกหนี้จะนำเงินเข้ามารวมไว้ในกองทรัพย์สินเป็นงวด ๆ ไป หรือในการขายทอดตลาดอาจจะไม่ขายเสร็จสิ้นในคราวเดียว ดังนั้นการแบ่งทรัพย์สินจะเรียกว่าแบ่งครั้งที่ ๑ แบ่งครั้งที่ ๒ ถ้าเป็นการแบ่งทรัพย์สินครั้งสุดท้ายจะเรียกว่า การแบ่งครั้งสุดท้าย

การปิดคดี

เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้แบ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ หรือเมื่อลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินจะให้แบ่ง เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะแจ้งให้เจ้าหนี้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๗ วัน เพื่อให้เจ้าหนี้ที่มีโอกาสคัดค้านในกรณีที่เจ้าหนี้ทราบว่า ลูกหนี้ผู้ล้มละลายยังมีทรัพย์สินที่จะทำการยึดทรัพย์เพื่อนำมาแบ่งคืนชำระหนี้ได้อีก ถ้าไม่มีผู้ใดคัดค้าน เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะรายงานให้ศาลทราบว่าไม่มีทรัพย์สินของลูกหนี้ผู้ล้มละลายที่จะทำการแบ่งได้อีกแล้ว จึงขอปิดคดีไว้ก่อน การปิดคดีหมายถึงการที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ระงับหรือหยุดดำเนินการหรือหยุดปฏิบัติในคดีล้มละลาย เรื่องนั้นไว้ชั่วคราวแต่ไม่ทำให้คดีล้มละลายสิ้นสุดลง ลูกหนี้ยังเป็นบุคคลล้มละลายอยู่ เพราะถ้ามีทรัพย์สินอีกเมื่อใดก็จะดำเนินการ เปิดคดียึดทรัพย์มาแบ่งให้เจ้าหนี้ต่อไปใหม่

การบังคับคดีกรณีศาลสั่งตั้งผู้ชำระบัญชี

นอกจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับคดีล้มละลายแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังมีหน้าที่รับผิดชอบในฐานะผู้ชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล บริษัทจำกัด และนิติบุคคลอื่น เช่น สมาคมต่าง ๆ ที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ตามคำสั่งของศาลอีกด้วย และเมื่อได้ดำเนินการชำระบัญชีแล้ว ปรากฏว่าเงินลงทุนหรือเงินค้ำหุ้น และทรัพย์สินไม่พอกับหนี้สิน ผู้ชำระบัญชีก็ต้องร้องขอต่อศาล เพื่อพิจารณามีคำสั่งให้ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล บริษัทจำกัด และนิติบุคคลอื่นดังกล่าวล้มละลาย โดยศาลจะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดหรือชั่วคราวแล้วแต่กรณี หลังจากนั้น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะดำเนินการบังคับคดีล้มละลายดังกล่าวต่อไป

ขั้นตอนในการชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล บริษัทจำกัด และนิติบุคคลอื่นมีดังนี้

๑. เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้รับมอบหมายศาลตั้งให้เป็นผู้ชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล บริษัทจำกัด และนิติบุคคลอื่นผู้ชำระบัญชีจะสั่งให้ผู้ขอให้ศาลสั่งตั้งผู้ชำระบัญชีวางเงินประกันค่าใช้จ่ายไว้เป็นจำนวนเท่าที่ผู้ชำระบัญชีเห็นสมควรภายใน ๑๔ วัน นับแต่วันที่ศาลสั่งตั้งผู้ชำระบัญชี แต่ถ้าหากการดำเนินการชำระบัญชีต้องใช้จ่ายเป็นจำนวนสูงกว่าเงินค่าใช้จ่ายที่วางประกันครั้งแรกแล้ว ผู้ชำระบัญชีก็สามารถเรียกให้โจทก์ (ผู้ขอให้ศาลสั่งตั้งผู้ชำระบัญชี) วางเงินประกันค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมได้อีก

๒. ผู้ชำระบัญชีจะออกประกาศเรื่องการชำระบัญชี และการเลิกห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือบริษัทจำกัด หรือนิติบุคคลอื่น โดยส่งไปโฆษณาในราชกิจจานุเบกษา ในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อย ๒ ครั้ง และปิดไว้ ณ สำนักงาน ๑ ฉบับ และนับวันที่ตีลงในการประกาศเป็นวันเลิกกิจการ

๓. ผู้ชำระบัญชีจะมีหนังสือเรียกผู้จัดการ เลขานุการหรือเจ้าหน้าที่ของห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือบริษัทจำกัด หรือนิติบุคคลอื่น ตามที่ผู้ชำระบัญชีจะเห็นสมควรมาชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ลูกหนี้ เจ้าหนี้ ของห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือบริษัทจำกัด หรือนิติบุคคลอื่น เพื่อทำบัญชีงบดุลและจัดการชำระบัญชีต่อไป หลังจากนั้นผู้ชำระบัญชีจะให้ผู้ที่ครอบครองทรัพย์สิน สมุดบัญชี เอกสาร และดวงตรา ของห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือบริษัทจำกัด หรือนิติบุคคลอื่น ส่งมอบทรัพย์สินเหล่านั้นให้แก่ผู้ชำระบัญชี ตามเวลาที่ผู้ชำระบัญชีจะเห็นสมควร

๔. เมื่อผู้ชำระบัญชีได้พิจารณาตามรายละเอียดในเอกสารของสมุดบัญชีของห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือบริษัทจำกัด หรือนิติบุคคลอื่นแล้ว ผู้ชำระบัญชีจะแจ้ง เรื่องการชำระบัญชีไปยัง เจ้าหนี้ทุกคนที่มีชื่อปรากฏในสมุดบัญชีหรือเอกสาร และแจ้งการจดทะเบียน เลิกห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือบริษัทจำกัด หรือนิติบุคคลอื่น พร้อมทั้งระบุชื่อผู้ชำระบัญชีต่อสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทภายใน ๑๔ วัน นับแต่วันเลิก และต่อไปผู้ชำระบัญชีจะต้องทำรายงานการชำระบัญชีส่งให้สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัททุก ๆ ๓ เดือน และในขณะเดียวกันผู้ชำระบัญชีจะมีหนังสือทวงหนี้ไปยังลูกหนี้ของห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือบริษัทจำกัด หรือนิติบุคคลอื่น เพื่อให้ลูกหนี้นำเงินมาชำระหนี้ ถ้าลูกหนี้ไม่มาชำระผู้ชำระบัญชีจะจัดการฟ้องร้องลูกหนี้เพื่อบังคับคดีได้

๕. เมื่อเจ้าหนี้ได้รับแจ้งการชำระบัญชีจากผู้ชำระบัญชีแล้ว เจ้าหนี้จะเป็นคำขอทวงหนี้ต่อผู้ชำระบัญชี ซึ่งผู้ชำระบัญชีจะต้องออกไปรับคำขอทวงหนี้ เพื่อให้เจ้าหนี้นำมาแสดงในวันขอรับเงินว่าได้ยื่นคำขอทวงหนี้ไว้แล้ว ผู้ชำระบัญชีจะพิจารณาและสอบสวนคำขอทวงหนี้ โดยผู้ชำระบัญชีอาจจะรับรองหนี้หรือปฏิเสธหนี้ก็ได้แล้วแต่หลักฐานที่เจ้าหนี้นำมาแสดงให้ผู้ชำระบัญชีสอบสวน

๖. ผู้ชำระบัญชีจะทำบัญชีงบดุลขึ้นโดยเร็วที่สุดแล้วส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีตรวจสอบและรับรองแล้วเรียกประชุมใหญ่ โดยลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือพิมพ์อย่างน้อย ๒ ครั้ง ก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่า ๗ วัน หรือส่งไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นทุกคน ก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่า ๗ วัน การเรียกประชุมใหญ่นี้ เป็นการขอมติอนุมัติบัญชีงบดุลเพื่อจะได้ใช้งบดุลนั้น เป็นหลักในการดำเนินการต่อไป สำหรับการอนุมัติงบดุลนั้นให้ถือปฏิบัติตามคะแนนเสียงข้างมาก ถ้าการชำระบัญชีไม่เสร็จสิ้นภายใน ๑ ปี ผู้ชำระบัญชีจะเรียกประชุมทุกสิ้นปีนับแต่วันเริ่มดำเนินการและรายงานให้ที่ประชุมทราบว่าได้ดำเนินการเกี่ยวกับการชำระบัญชีอย่างไรบ้าง

๗. เมื่อผู้ชำระบัญชีรวบรวมทรัพย์สินได้แล้วผู้ชำระบัญชีจะดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ได้ทันทีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๒๕๔(๓)* สำหรับคดีล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะนำทรัพย์สินที่ยึดมาจากลูกหนี้(จำเลย) ออกขายทอดตลาดทันทีไม่ได้จนกว่าศาลจะพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย สำหรับกรณีศาลสั่งตั้งผู้ชำระบัญชี ถ้าผู้ชำระบัญชีได้จำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ไปแล้ว ต่อมาลูกหนี้ถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายผู้ชำระบัญชีก็จะโอนเงินที่ได้รับจากการขายทอดตลาดทรัพย์สิน เข้ากองทุนทรัพย์สินของลูกหนี้ผู้ล้มละลาย

* ดูภาคผนวก หน้า ๗๒

๘. เมื่อผู้ชำระบัญชีพิจารณาแล้วเห็นว่าเงินลงทุน หรือเงินค้ำหุ้นได้รับชำระจนครบถ้วนแล้ว และทรัพย์สินต่าง ๆ ที่มีอยู่ไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้สิน ผู้ชำระบัญชีจะร้องขอต่อศาลออกคำสั่งให้ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือบริษัทจำกัด หรือนิติบุคคลอื่นนั้นล้มละลาย เมื่อศาลพิพากษาให้ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือบริษัทจำกัด หรือนิติบุคคลอื่นล้มละลายแล้ว ผู้ชำระบัญชีจะมอบทรัพย์สินที่มีอยู่ทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือบริษัทจำกัด หรือนิติบุคคลอื่น ให้กับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายล้มละลายต่อไปรวมทั้งการแบ่งทรัพย์สินด้วย

ถ้าห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือบริษัทจำกัด หรือนิติบุคคลอื่นไม่ถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลาย การดำเนินการในการชำระบัญชีก็เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนและบริษัท ซึ่งจะไม่นำมากล่าวไว้ในที่นี้

๙. เมื่อผู้ชำระบัญชีได้ดำเนินการชำระบัญชีเสร็จเรียบร้อยแล้วผู้ชำระบัญชีจะทำรายงานแสดงการชำระบัญชีและการจัดการ เกี่ยวกับทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือบริษัทจำกัด หรือนิติบุคคลอื่น เสนอต่อที่ประชุมใหญ่ เมื่อที่ประชุมใหญ่อนุมัติรายงานการชำระบัญชีแล้วผู้ชำระบัญชีจะนำข้อความที่ได้ประชุมกันนั้นไปจดทะเบียนที่สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทพร้อมทั้งส่งมอบสมุดบัญชี และเอกสารให้นายทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทภายใน ๑๔ วัน นับแต่วันที่มีการประชุม และต่อจากนั้นผู้ชำระบัญชีจะรายงานบัญชีรับจ่ายในการชำระบัญชีให้ศาลทราบก็เป็นการสิ้นสุดการชำระบัญชี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย